A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2009. szeptember 3.*

Tartalomjegyzék

I – Jogi háttér . . . . . I - 7466

II – A jogvita alapját képező tényállás és a vitatott határozat . . . . . I - 7470

III – A megtámadott ítélet . . . . . I - 7472

IV – A felek kérelmei a Bíróság előtt . . . . . I - 7472

V – A fellebbezésről . . . . . I - 7473

A – Az első jogalapról: a védelemhez való jognak és az indokolási kötelezettségnek a közigazgatási eljárás felosztása kapcsán történő megsértése . . . . . I - 7474

1. A megtámadott ítélet . . . . . I - 7474

2. A felek érvei . . . . . I - 7474

3. A Bíróság álláspontja . . . . . I - 7475

B – A második jogalapról: az igazságszolgáltatás megtagadásának tilalma . . . . . I - 7478

1. A megtámadott ítélet . . . . . I - 7478

2. A felek érvei . . . . . I - 7478

3. A Bíróság álláspontja . . . . . I - 7479

C – A harmadik jogalapról: az Elsőfokú Bíróság nem tulajdonított kellő jelentőséget azon megállapításnak, mely szerint a Bizottság a jogsértés súlyosságának meghatározásával összefüggésben megsértette az indokolási kötelezettséget . . I - 7480

1. A harmadik jogalap első részéről: az Elsőfokú Bíróság nem tulajdonított kellő jelentőséget azon megállapításnak, mely szerint a Bizottság az érintett piac méretével összefüggésben megsértette az indokolási kötelezettséget . . . . I - 7481

* Az eljárás nyelve: német.

a) A megtámadott ítélet . . . . . I - 7481

b) A felek érvei . . . . . I - 7482

c) A Bíróság álláspontja . . . . . I - 7483

2. A harmadik jogalap második részéről: az Elsőfokú Bíróság nem tulajdonított kellő jelentőséget azon megállapításnak, mely szerint a Bizottság a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatással összefüggésben megsértette az indokolási kötelezettséget . . . . . I - 7486

a) A megtámadott ítélet . . . . . I - 7486

b) A felek érvei . . . . . I - 7488

c) A Bíróság álláspontja . . . . . I - 7488

i) A Bizottság által az indokolás megváltoztatása iránt előterjesztett kérelemről . . . . . I - 7488

ii) A fellebbezők érveléséről . . . . . I - 7491

D – A negyedik jogalapról: az iránymutatás megsértése és a jogsértés súlyosságának téves értékelése . . . . . I - 7493

1. A negyedik jogalap első részéről: a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatás meghatározásának téves jellege figyelembevételének hiánya . . . . . I - 7493

a) A megtámadott ítélet . . . . . I - 7493

b) A felek érvei . . . . . I - 7494

c) A Bíróság álláspontja . . . . . I - 7494

2. A negyedik jogalap második részéről: azon tény enyhítő körülményként történő figyelembevételének elmulasztása, hogy a fellebbezők önként véget vetettek a jogsértésnek . . . . . I - 7496

a) A megtámadott ítélet . . . . . I - 7496

b) A felek érvei . . . . . I - 7496

c) A Bíróság álláspontja . . . . . I - 7497

E – Az ötödik jogalapról: a bírság összegének meghatározása során az arányosság elvének megsértése . . . . . I - 7498

1. A megtámadott ítélet . . . . . I - 7498

2. A felek érvei . . . . . I - 7498

3. A Bíróság álláspontja . . . . . I - 7499

VI – A költségekről . . . . . I - 7499

A C-534/07. P. sz. ügyben,

a **William Prym GmbH & Co. KG**,

a **Prym Consumer GmbH & Co. KG**,

(székhelyük: Stolberg [Németország], képviselik őket: H.-J. Niemeyer, C. Herrmann és M. Röhrig Rechtsanwälte)

fellebbezőknek

a Bíróság alapokmányának 56. cikke alapján 2007. november 26-án benyújtott fellebbezése tárgyában,

az eljárásban másik félként:

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: F. Castillo de la Torre és K. Mojzesowicz, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes az elsőfokú eljárásban

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann tanácselnök (előadó), M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet és J.-J. Kasel bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,
hivatalvezető: R. Şereş tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2009. március 5-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2009. április 30-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Fellebbezésükkel a William Prym GmbH & Co. KG és a Prym Consumer GmbH & Co. KG az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága T-30/05. sz., Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 12-én hozott ítéletének (a továbbiakban: megtámadott ítélet) az őket terhelő részében történő hatályon kívül helyezését kérik, amely ítélettel az Elsőfokú Bíróság részben megsemmisítette az EK 81. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban hozott, 2004. október 26-i C (2004) 4221. sz. végleges bizottsági határozatot (COMP/F-1/38.338 – „PO/tűk”-ügy) (a továbbiakban: vitatott határozat).

I – Jogi háttér

2 A Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003., L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 23. cikkének (2) és (3) bekezdése így rendelkezik:

„(2) A Bizottság határozattal bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy vállalkozások társulásaira, amennyiben azok akár szándékosan, akár gondatlanságból:

megsértik a Szerződés 81. vagy 82. cikkét; […]

[…]

A jogsértésben részt vevő vállalkozások és vállalkozások társulásai tekintetében a bírság egyenként nem haladhatja meg az előző üzleti év teljes forgalmának 10%-át.

[…]

(3) A bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát.”

3 Az 1/2003 rendelet 31. cikke szerint:

„A Bíróság korlátlan jogkörrel rendelkezik az olyan határozatok felülvizsgálatára, amelyekben a Bizottság bírságot vagy kényszerítő bírságot határozott meg. A Bíróság törölheti, csökkentheti vagy növelheti a kiszabott bírság vagy kényszerítő bírság összegét.”

4 A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.) (a továbbiakban: iránymutatás) 1.A. pontjának szövege a következő:

„A jogsértés súlyosságának megállapításánál figyelembe kell venni a jogsértés jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető, valamint az érintett földrajzi piac méretét.

A jogsértéseket ennek megfelelően a következő három kategóriába kell majd sorolni: enyhe jogsértés, súlyos jogsértés és különösen súlyos jogsértés.

– Enyhe jogsértések:

ezek általában vertikális jellegű, azonban korlátozott piaci kihatással járó és kizárólag a Közösség piacának jelentős, de viszonylag korlátozott részét érintő kereskedelmi korlátozások lehetnek.

Valószínű bírság: 1000–1 000 000 [euró].

– Súlyos jogsértések:

ezek többnyire a fentiekkel azonos típusú horizontális vagy vertikális, azonban szigorúbban alkalmazott, szélesebb piaci kihatással bíró, a közös piac kiterjedt területeit befolyásoló korlátozások. […]

Valószínű bírság: 1–20 millió [euró].

– Különösen súlyos jogsértések:

rendszerint az olyan horizontális korlátozások tartoznak majd ide, mint az árkartell vagy a piacfelosztó kvóták alkalmazása, vagy más, az egységes piac megfelelő működését veszélyeztető magatartások, például a nemzeti piacokra való szétdarabolás és a gyakorlatilag monopolhelyzetben lévő vállalkozásoknak az erőfölénnyel való visszaélése […].

Valószínű bírság: 20 millió [euró] felett.

[…]

Figyelembe kell még venni, hogy a jogsértők milyen tényleges gazdasági lehetőségekkel rendelkeznek ahhoz, hogy más piaci szereplőknek, különösen a fogyasztóknak kárt okozzanak, és a bírságot olyan nagyságrendű összegben kell megállapítani, amely biztosan kellően elrettentő erővel bír.

[…]”

II – A jogvita alapját képező tényállás és a vitatott határozat

5 A jogvita előzményei a megtámadott ítélet alapján a következőképpen foglalhatók össze:

6 A fellebbezők olyan német vállalkozások, amelyek a kemény és puha anyagból készült rövidáruk, valamint a szabászati áruk tekintetében az egyik vezető európai termékfajta előállítójának minősülnek.

7 A Bizottság 2001. november 7-én és 8-án a Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. L 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 14. cikkének (3) bekezdése alapján vizsgálatot folytatott több közösségi rövidáru-termelő és forgalmazó – köztük a fellebbezők és két brit vállalkozás, illetőleg ezek leányvállalatai, vagyis egyrészt a Coats Holdings Ltd és a J & P Coats Ltd (a továbbiakban együtt: Coats), másrészt pedig az Entaco Group Ltd és az Entaco Ltd (a továbbiakban együtt: Entaco) – helyiségeiben.

8 A Bizottság 2004. március 15-én kifogásközlést küldött a fellebbezőknek, az Entacónak és a Coatsnak.

9 A Bizottság 2004. október 26-án elfogadta a vitatott határozatot.

10 A Bizottság az említett határozat 1. cikkében megállapította, hogy a fellebbezők, a Coats és az Entaco összehangolt magatartásokban vettek részt, továbbá 1994. szeptember 10. és 1999. december 31. között egy sor írásbeli, hivatalosan kétoldalú megállapodást kötöttek, amelyek azonban gyakorlatilag háromoldalú megállapodásoknak minősültek, és amelyek értelmében e vállalkozások a kemény és puha anyagból készült rövidáruk európai piacának felosztásával megosztották a termékpiacokat, vagy hozzájárultak azok megosztásához, a tűk európai piacának felosztásával pedig megosztották a földrajzi piacokat vagy hozzájárultak azok megosztásához.

11 A Bizottság a vitatott határozat 2. cikkében 30 millió euró bírságot szabott ki a fellebbezőkkel szemben.

12 A Bizottság a vitatott határozatban kifejtette, hogy a bírságot a jogsértés súlya és időtartama alapján határozta meg. Így a jogsértés súlya kapcsán a Bizottság figyelembe vette a jogsértés jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, valamint az érintett földrajzi piac méretét. E körülmények alapján megállapította, hogy a szóban forgó kartellben részt vevő vállalkozások olyan „különösen súlyos" jogsértést követtek el, amelynek alapján a Bizottság a fellebbezőkkel szembeni bírság kiindulási összegét 20 millió euróban határozta meg.

13 A jogsértés időtartamával kapcsolatban a Bizottság megállapította, hogy az öt év és három hónap tartamú időszakra terjedt ki. Ezért a Bizottság a bírság kiindulási összegét 50%-kal megemelte, és így annak alapösszegét a fellebbezőkkel szemben 30 millió euróban határozta meg.

14 Másfelől a Bizottság elutasította, hogy a fellebbezők vonatkozásában enyhítő körülményeket vegyen figyelembe, hangsúlyozva többek között, hogy a hallgatólagos megállapodás idő előtti megszüntetése nem az ő beavatkozásának eredményeként történt, valamint hogy az idő előtti megszüntetést a jogsértés időtartamának meghatározása során már figyelembe vette.

III – A megtámadott ítélet

15 A fellebbezők 2005. január 28-án keresetet indítottak az Elsőfokú Bíróság előtt, elsődlegesen a vitatott határozatnak az őket érintő részében történő megsemmisítését, illetve másodlagosan a velük szemben kiszabott bírság törlését vagy csökkentését kérve.

16 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítéletben részben helyt adott a keresetnek, amennyiben az a bírság csökkentésére irányult, megállapítva, hogy a Bizottság a fellebbezőkkel szemben tévesen tagadta meg a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közleményben (HL 1996. C 207., 4. o.) foglalt rendelkezések szerinti kedvezmény alkalmazását. Az Elsőfokú Bíróság az EK 229. cikk szerinti teljes körű mérlegelési jogkörében eljárva a fellebbezőkkel szemben kiszabott bírság összegét 27 millió euróra csökkentette. A keresetet ezt meghaladó részében elutasította.

IV – A felek kérelmei a Bíróság előtt

17 A fellebbezők azt kérik, hogy a Bíróság:

– a fellebbezőket terhelő részében helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet;

– a fellebbezőket érintő részében semmisítse meg a vitatott határozatot;

– másodlagosan, törölje vagy csökkentse az e határozat 2. cikkében a fellebbezőkkel szemben kiszabott bírságot;

– harmadlagosan, utalja vissza az ügyet az Elsőfokú Bírósághoz ismételt határozathozatalra, és

– a Bizottságot kötelezze a teljes eljárás költségeinek viselésére.

18 A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

– utasítsa el a fellebbezést, és

– a fellebbezőket kötelezze a jelen eljárás költségeinek viselésére.

V – A fellebbezésről

19 Fellebbezésük alátámasztása érdekében a fellebbezők öt jogalapra hivatkoznak, amelyeket a Bíróság egymás után vizsgál meg.

A – *Az első jogalapról: a védelemhez való jognak és az indokolási kötelezettségnek a közigazgatási eljárás felosztása kapcsán történő megsértése*

1. A megtámadott ítélet

20 Az Elsőfokú Bíróság a fellebbezők azon érvelésére adott válaszként, amelyben azt állították, hogy az úgynevezett „rövidáruk”-ügyben indított, kezdetben egységes eljárásnak két külön eljárásra, mégpedig a „rövidáruk: tűk”-ügyben (a továbbiakban: „tűk”-ügy), valamint a „rövidáruk: zárak”-ügyben (a továbbiakban: „zárak”-ügy) indított eljárásra történő felosztása a védelemhez való jog megsértését képezte, a megtámadott ítélet 61. pontjában a következőket mondta ki:

„[…] meg kell állapítani, hogy a felpereseknek 2004. március 15-én megküldött kifogásközlés egyértelműen a »Kifogásközlés a PO / rövidáruk: tűk eljárásban« címet viseli. A felperesek tehát legkésőbb ebben az időpontban tudtak arról, hogy a Bizottság a tűk piaca vonatkozásában külön eljárást indított. Így a felpereseknek a kifogásközlésre adott válaszukban módjukban állt védekezni az eljárások kettéválasztásával szemben.”

2. A felek érvei

21 A fellebbezők azt állítják, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 61. pontjában azt állapította meg, hogy a fellebbezők legalábbis az említett kifogásközléstől kezdve tudtak arról, hogy a Bizottság két külön eljárást indított, következésképpen pedig a fellebbezőknek módjukban állt védekezni a közigazgatási eljárás e felosztásával szemben. A fellebbezők szerint e kifogásközlésből csupán az derült ki, hogy a Bizottság megítélése szerint a fellebbezők által a tűk ágazatában tanúsított magatartás önálló jogsértést képezett a zárak ágazatában tanúsított magatartásukhoz képest. Márpedig a fellebbezők számára csak akkor vált volna lehetségessé az eljárás felosztására irányuló intézkedés jogszerűségének

mérlegelése, ebből következően pedig az érdekeik hatékony védelme, ha a Bizottság kellő részletességgel bemutatja azokat a tényeket, amelyek alapján ezt az intézkedést megtette.

22 A felperesek hozzáteszik, hogy a Bizottság megsértette az indokolási kötelezettségét, amennyiben elmulasztotta megjelölni az eljárás felosztásának okait.

23 A Bizottság azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság előtt a felperesek csupán annak előadására szorítkoztak, hogy megfosztották őket azon lehetőségtől, hogy kifejthessék a Bizottságnak, hogy a két ügyben velük szemben kiszabható bírságok az ügyek között fennálló összefüggések folytán nem haladhatják meg az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése szerinti, a fellebbezők által az Európai Unió területén elért teljes üzleti forgalom 10%-ában meghatározott felső határt.

24 Ezért a Bizottság szerint – amely ezzel kapcsolatban vitatja az indokolás hiányát – az első jogalapot újnak kell tekinteni, és ezen a jogcímen mint elfogadhatatlant, másodlagosan pedig mint megalapozatlant el kell utasítani, amennyiben az indokolási kötelezettség megsértését kifogásolja.

3. A Bíróság álláspontja

25 Anélkül, hogy vizsgálni kellene az első jogalap elfogadhatóságát, meg kell állapítani, hogy ennek a jogalapnak nem lehet helyt adni.

26 Kétségtelen, hogy a versenypolitika terén a közigazgatási eljárásokban a védelemhez való jog tiszteletben tartása közösségi jogi alapelvet képez, amelynek betartását a Bíróság biztosítja (lásd ebben az értelemben C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P–C-252/99. P. és C-254/99. P. sz., Limburgse Vinyl

Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-8375. o.] 167–171. pontját, a C-65/02. P. és C-73/02. P. sz., ThyssenKrupp kontra Bizottság ügyben 2005. július 14-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-6773. o.] 92. pontját, valamint a C-105/04. sz., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-8725. o.] 35. pontját).

27 Az EK 81. cikk alkalmazására vonatkozó eljárás kapcsán mindazonáltal különbséget kell tenni a közigazgatási eljárás két szakasza, vagyis a kifogásközlést megelőző első szakasz, valamint az eljárás további részének megfelelő szakasz között. Ezen egymást követő szakaszok mindegyike saját belső logikának felel meg, amennyiben az első szakasznak azt kell lehetővé tennie a Bizottság számára, hogy állást foglaljon az eljárás irányultságát illetően, a másodiknak pedig azt, hogy a felrótt jogsértés tekintetében végleges határozatot hozzon (lásd a fent hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 181–183. pontját, valamint a fent hivatkozott Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 38. pontját).

28 A közösségi rendeletek szerinti kifogásközlésben foglalt megállapítások célja a közigazgatási eljárás tárgyának azon vállalkozások irányában történő behatárolása, amelyekkel szemben az eljárást megindították (lásd többek között a 142/84. és 156/84. sz., British American Tobacco és Reynolds Industries kontra Bizottság ügyben 1987. november 17-én hozott ítélet [EBHT 1987., 4487. o.] 70. pontját). Ebből a célból a kifogásközlésnek világosan fel kell tüntetnie mindazokat a lényeges bizonyítékokat, amelyekre a Bizottság az eljárás e szakaszában támaszkodik. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint mindezt elegendő összefoglaló jelleggel megjelölni, mivel e kifogásközlés olyan előkészítő iratnak minősül, amelynek ténybeli és jogi megállapításai tisztán ideiglenes jellegűek (lásd többek között a 100/80–103/80. sz., Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1983. június 7-én hozott ítélet [EBHT 1983., 1825. o.] 14. pontját, valamint a C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-123. o.] 67. pontját).

29 A jelen esetben az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 61. pontjában megállapította, hogy a fellebbezőknek továbbított kifogásközlés a „Kifogásközlés a PO / rövidáruk: tűk eljárásban” címet viselte. A fellebbezők a fellebbezésükben maguk is elismerték, hogy

ebből a kifogásközlésből kiderült, hogy a Bizottság megítélése szerint a tűk ágazatában általuk tanúsított magatartás önálló jogsértést képezett a zárak ágazatában tanúsított magatartásukhoz képest.

30 A fellebbezők tehát nem vitatják, hogy a jelen esetben a kifogások leírása kellően egyértelműen megfogalmazott volt ahhoz, hogy a fellebbezők számára lehetővé tegye, hogy ténylegesen megismerjék azokat a magatartásokat, amelyeket a Bizottság velük szemben kifogásol, valamint az eljárásnak a Bizottság által kialakítani szándékozott irányultságát.

31 A fellebbezők által azon állításuk alátámasztása érdekében felhozott egyetlen érv, mely szerint az eljárás e szakaszában nem tudták ténylegesen kifejteni védekezésüket, az indokolás hiányára vonatkozik, amely álláspontjuk szerint a kifogásközlés hiányosságát képezte az eljárás Bizottság által követni szándékozott felosztását illetően.

32 Ez az érvelés nem fogadható el.

33 Ez az érvelés ugyanis azt jelentené, hogy a Bizottság nem csupán azokat a lényeges ténybeli és jogi körülményeket lenne köteles feltüntetni, amelyeket a közigazgatási eljárás e szakaszában a közösségi versenyjog megsértésének ítél, hanem – legalábbis összefoglaló jelleggel – még azokat az indokokat is ki kellene fejtenie, amelyek alapján ugyanezen eljárás keretében nem áll szándékában figyelembe venni egyes olyan bizonyítékokat, amelyeket kezdetben vizsgált, vagy vizsgálni szándékozott. A kifogásközlés elküldésének szakaszában a Bizottságot terhelő indokolási kötelezettség így olyan körülményekre is kiterjedne, amelyek fogalmukból eredően nem lényegesek a Bizottság által lefolytatni szándékozott eljárás menete szempontjából. Az ilyen indokolási kötelezettség túlmutatna a jelen ítélet 28. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatban meghatározott követelményeken.

34 Ebből következik, hogy az első jogalapot mint mindenképpen megalapozatlant el kell utasítani.

B – *A második jogalapról: az igazságszolgáltatás megtagadásának tilalma*

1. A megtámadott ítélet

35 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 64. pontjában emlékeztetett arra, hogy a Bizottság jogosult objektív okok alapján elkülöníteni, illetve egyesíteni az eljárásokat. Az Elsőfokú Bíróság a fellebbezők azon állításaira adott válaszként, melyek szerint a jelen esetben ilyen okok nem álltak fenn, ugyanezen ítélet 65. pontjában megállapította, hogy a helyzet nem volt egészen összehasonlítható azzal a helyzettel, amelyben az Elsőfokú Bíróság korábban helyénvalónak ítélt egy elkülönítést, amelyre egymástól különböző jogsértések esetében került sor. A fellebbezők azon állításaival kapcsolatban ugyanakkor, melyek szerint a velük szemben kifogásolt magatartások valójában egyetlen jogsértést képeztek, az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 66. pontjában úgy ítélte meg, hogy ezeket az állításokat csak a „zárak”-ügyben történő határozathozatalt követően lehet vizsgálni.

2. A felek érvei

36 A fellebbezők azt kifogásolják, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor elutasította az eljárás felosztása jogszerűségének vizsgálatát, miközben egyrészt elismerte, hogy a Bizottság csak akkor különítheti el az eljárásokat, ha egymástól különböző jogsértésekről van szó, másrészt pedig a „tűk”-ügyben 2004. szeptember 16-án kelt kifogásközlés, illetve a „zárak”-ügyben 2006. március 8-án kelt kifogásközlés formájában olyan bizonyítékok álltak rendelkezésére, amelyek alapján feltételezhető volt, hogy a Bizottság egyetlen jogsértés önkényes felosztása mellett döntött. Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 66. pontjában tévesen állapította meg, hogy mivel a Bizottság a „zárak”-ügyben még nem hozott határozatot abban

az időpontban, amikor az Elsőfokú Bíróság a „tűk”-ügy kapcsán megkezdte a tanácskozást, a „zárak”-ügy kimenetelével kapcsolatos feltételezések spekulatív jellegűek voltak.

37 A Bizottság e jogalap elutasítását indítványozza. Álláspontja szerint az Elsőfokú Bíróság helyesen állapította meg, hogy a fellebbezők állításait a „zárak”-ügyben történő határozathozatal előtt nem lehet vizsgálni.

3. A Bíróság álláspontja

38 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 64–66. pontjában hangsúlyozta, hogy a saját ítélkezési gyakorlata szerint a közösségi versenyjog megsértése miatt indított eljárás azzal a feltétellel különíthető el és a lefolytatása alapján azzal a feltétellel hozható több, külön-külön bírság kiszabásáról rendelkező határozat, hogy egymástól különböző jogsértésekről van szó.

39 A fellebbezők nem vitatják ezt az elemzést, viszont sérelmezik, hogy az Elsőfokú Bíróság nem vizsgálta, hogy a jelen esetben egyrészt a „tűk”-ügyben hozott vitatott határozatban kifogásolt magatartások, másrészt pedig a „zárak”-ügyben 2006. március 8-án kelt kifogásközlésben megjelölt magatartások egymástól különböző jogsértéseket képeztek-e, vagy sem.

40 Mint azt a jelen ítélet 28. pontja felidézte, a kifogásközlés csupán olyan előkészítő iratnak minősül, amelynek ténybeli és jogi megállapításai tisztán ideiglenes jellegűek. Az utóbb meghozott határozatnak nem kell feltétlenül megegyeznie a kifogások leírásával, mivel a Bizottságnak figyelembe kell vennie a közigazgatási eljárásból eredő bizonyítékokat, akár a megalapozatlannak bizonyult kifogások figyelmen kívül hagyása céljából, akár pedig az általa elfogadott kifogásokat alátámasztó érvelésének mind tárgyi, mind jogi szempontból való kiigazítása vagy kiegészítése céljából (lásd többek között a fent hivatkozott Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 14. pontját, valamint a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 67. pontját).

41 E feltételek mellett az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a megtámadott ítélet 66. pontjában úgy ítélte meg, hogy amíg a „zárak”-ügyben határozatot nem hoztak, addig az egymástól különböző jogsértések fennállásával vagy fenn nem állásával kapcsolatos bármilyen feltételezés spekulatív jellegű.

42 A fellebbezők nem hivatkozhatnak az igazságszolgáltatás megtagadására, mivel – mint ez az Elsőfokú Bíróság okfejtéséből kiderül – továbbra is lehetőségük volt arra, hogy a „zárak”-ügyben történő határozathozatalt követően, e határozat jogszerűségének felülvizsgálata keretében előterjesszék érvelésüket arra vonatkozóan, hogy egyetlen jogsértésről volt szó. Mint azt a fellebbezők a tárgyaláson előadták, az EK 230. cikk alapján egyébként a „zárak”-ügyben hozott bizottsági határozat megsemmisítése iránt is keresetet indítottak az Elsőfokú Bíróság előtt.

43 A második jogalapot tehát mint megalapozatlant el kell utasítani.

C – *A harmadik jogalapról: az Elsőfokú Bíróság nem tulajdonított kellő jelentőséget azon megállapításnak, mely szerint a Bizottság a jogsértés súlyosságának meghatározásával összefüggésben megsértette az indokolási kötelezettséget*

44 E jogalapnak két része van, amelyek azon alapulnak, hogy az Elsőfokú Bíróság nem tulajdonított kellő jelentőséget azon megállapításnak, mely szerint a Bizottság megsértette az indokolási kötelezettséget, mégpedig ami az első részt illeti, az érintett piac méretével kapcsolatban, illetve ami a második részt illeti, a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatással kapcsolatban.

1. A harmadik jogalap első részéről: az Elsőfokú Bíróság nem tulajdonított kellő jelentőséget azon megállapításnak, mely szerint a Bizottság az érintett piac méretével összefüggésben megsértette az indokolási kötelezettséget

a) A megtámadott ítélet

45 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 87. pontjában megállapította, hogy tekintettel a megállapodások versenykorlátozó céljára, a Bizottságnak nem állt fenn olyan kötelezettsége, hogy a jelen esetben az EK 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazása céljából piacmeghatározást végezzen. Az Elsőfokú Bíróság az ítélet 88. pontjában ugyanakkor pontosította, hogy mivel a vitatott határozat rendelkező része az 1/2003 rendelet alapján bírságot szabott ki, az érintett piacra vonatkozó ténybeli megállapítások relevánsak voltak, még ha e megállapítások elégtelensége nem is eredményezhette az említett határozat teljes egészében történő megsemmisítését.

46 Ezzel kapcsolatban az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 89. pontjában a következőket állapította meg:

„Az iránymutatás szerint […] a jogsértés súlyosságának megállapításánál nem csupán a jogsértés jellegét »kell figyelembe venni«, hanem »a piacra gyakorolt tényleges hatását« is, »ha ez a hatás mérhető« (az 1.A. pont első bekezdése). Márpedig a jogsértés piacra gyakorolt tényleges hatásának értékeléséhez szükséges e piac meghatározása. Az iránymutatás azt is kimondja, hogy a jogsértés súlyosságának megállapításánál figyelembe »kell« venni, hogy »a jogsértők milyen tényleges gazdasági lehetőségekkel rendelkeznek ahhoz, hogy más piaci szereplőknek jelentős kárt okozzanak« (az 1.A. pont negyedik bekezdése), ez pedig magában foglalja a piacok mérete és az érintett vállalkozások piaci részesedése meghatározásának szükségességét.”

47 Az Elsőfokú Bíróság – miután a megtámadott ítélet 95. pontjában megállapította, hogy az érintett termékek piacának meghatározásával kapcsolatban nem állt fenn az indokolás hiánya – a Bizottság által a vitatott határozatban tett azon megállapításokat vizsgálta, amelyek a piac méretére vonatkoznak.

48 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 98. pontjában megállapította, hogy a Bizottság azon értékelései, amelyeket az általa korábban azonosított három termékpiac méretével kapcsolatban tett, hiányosak voltak, és nem tették lehetővé valamennyi érintett piac méretének megállapítását. Ennek alapján az Elsőfokú Bíróság az ítélet 99. pontjában arra a következtetésre jutott, hogy a vitatott határozatnak „elégtelen az indokolása, ez pedig a határozat részleges megsemmisítését eredményezheti […], kivéve ha a Bizottság által az érintett vállalkozások azon tényleges gazdasági lehetőségére vonatkozóan tett megállapítások, hogy jelentős kárt okozzanak, a [vitatott] határozat más indokain alapulnak”.

49 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 100. és 101. pontjában hangsúlyozta, hogy a fellebbezők soha nem vitatták a Bizottság által a vitatott határozatban kifejtett azon állításokat, amelyek lehetővé teszik az ilyen lehetőség fennállásának, vagyis többek között annak megállapítását, hogy a fellebbezők a tűgyártás európai piacán – amelyen a verseny nagyon korlátozott volt – vezető helyet foglalnak el.

b) A felek érvei

50 A fellebbezők szerint az Elsőfokú Bíróság megsértette az EK 253. cikket azáltal, hogy nem semmisítette meg a vitatott határozatot, jóllehet az érintett piac mérete vonatkozásában megállapította az indokolási kötelezettség megsértését. Az Elsőfokú Bíróság így figyelmen kívül hagyta, hogy ez a hiányosság hatással volt a jogsértés súlyosságának meghatározására, miközben e meghatározás több szempont együttes alkalmazását foglalja magában, valamint hogy a Bizottság a határozatban maga is utalt rá, hogy figyelembe vette az érintett piac méretét és a jogsértők azon gazdasági lehetőségét, hogy jelentős kárt okozzanak.

51 Az Elsőfokú Bíróság a jogot is tévesen alkalmazta, amikor úgy ítélte meg, hogy a Bizottság a fellebbezők vezető helyzetére utalással megfelelően bemutatta a jogsértés piacra gyakorolt tényleges hatását. Az Elsőfokú Bíróság így figyelmen kívül hagyta a valamely vállalkozás jelentős kár okozására irányuló tényleges gazdasági lehetőségének meghatározása, valamint a piacra gyakorolt tényleges hatás meghatározása között fennálló különbséget.

52 A fellebbezők úgy vélik, hogy mindezek alapján ellentmondás áll fenn egyrészt a megtámadott ítélet 89. pontjában, másrészt pedig a megtámadott ítélet 99. és 100. pontjában foglalt indokolás között.

53 A Bizottság ezzel szemben előadja, hogy a megtámadott ítélet helyes értelmezése alapján az Elsőfokú Bíróság csak a vállalkozások jelentős kár okozására irányuló lehetősége vonatkozásában adott helyt annak, hogy meg kell határozni az érintett piac méretét. Mindazonáltal, ha ezt a lehetőséget – mint jelen esetben is – egyéb módon is meg lehet állapítani, a Bizottság mentesül a piac mérete meghatározásának kötelezettsége alól. Ezenkívül az Elsőfokú Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy a bírságok számításának az iránymutatásban leírt módszere egyáltalán nem írja elő, hogy a bírság kiindulási összegének meghatározása céljából figyelembe kellene venni az érintett piac méretét.

c) A Bíróság álláspontja

54 Az állandó ítélkezési gyakorlat alapján a közösségi versenyjogi jogsértések súlyát számos tényező függvényében kell értékelni, úgy mint például az ügy sajátos körülményei, háttere és a bírságok elrettentő hatása, anélkül azonban, hogy létezne kötelezően figyelembe veendő szempontok kötött vagy kimerítő listája (lásd többek között a fent hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 465. pontját; a C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-5425. o.] 241. pontját, valamint a C-407/04. P. sz., Dalmine kontra Bizottság ügyben 2007. január 25-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-829. o.] 129. pontját).

55 Következésképpen a fellebbezők állításával ellentétben az érintett piac mérete főszabály szerint nem egy kötelezően figyelembe veendő tényező, hanem csupán egyike azon tényezőknek, amelyek a jogsértés súlyosságának értékelése és a bírság meghatározása szempontjából relevánsak (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Dalmine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 132. pontját).

56 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 89. pontjában ugyanakkor hangsúlyozta, hogy az iránymutatás 1.A. pontjának negyedik bekezdése szerint a jogsértés súlyosságának megállapításánál figyelembe kell venni, hogy a vállalkozások milyen tényleges gazdasági lehetőségekkel rendelkeznek ahhoz, hogy más piaci szereplőknek jelentős kárt okozzanak. Az Elsőfokú Bíróság hozzátette, hogy e tényező figyelembevétele magában foglalja a piacok mérete meghatározásának szükségességét.

57 A fellebbezők nem vitatják az Elsőfokú Bíróság által végzett elemzést, viszont azt állítják, hogy az Elsőfokú Bíróság ezt követően ellentmondott önmagának, amikor a megtámadott ítélet 101. pontjában elismerte, hogy a fellebbezők által az érintett piacon elfoglalt vezető helyzetre történő hivatkozás megfelelő bemutatását képezheti a jogsértés által e piacra gyakorolt tényleges hatásnak.

58 Ezzel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy a fellebbezők tévesen értelmezik a megtámadott ítélet 101. pontját. Ebből a pontból ugyanis az következik, hogy a fellebbezők vezető piaci helyzetére történő utalást olyan szempontnak kell tekinteni, amely a fellebbezők azon tényleges gazdasági lehetőségének értékelése kapcsán releváns, hogy más piaci szereplőknek jelentős kárt okozzanak, nem pedig – mint azt a fellebbezők állítják – a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatás értékelése kapcsán.

59 Mindamellett az Elsőfokú Bíróság valóban ellentmondott önmagának, amikor egyrészt a megtámadott ítélet 89. pontjában megállapította, hogy valamely vállalkozás azon gazdasági lehetőségének vizsgálata, hogy jelentős kárt okozzon, szükségképpen megköveteli a piac méretének meghatározását, másrészt pedig az ítélet 99–101. pontjában úgy ítélte meg, hogy az indokolás elégtelenségét, amelyet ezzel összefüggésben megállapított, orvosolhatják egyéb megállapítások, mint például a jelen esetben a fellebbezők által az említett piacon elfoglalt vezető helyzet.

60 Ez az ellentmondás ugyanakkor nem eredményezheti annak megállapítását – mint azt a fellebbezők kérik –, hogy az Elsőfokú Bíróság nem vette megfelelően figyelembe, hogy a Bizottság az érintett piac méretével kapcsolatban megsértette az indokolási kötelezettségét.

61 Ellentétben ugyanis azzal, amit az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 89. pontjában megállapított, a jogsértők azon tényleges gazdasági lehetőségének az iránymutatás 1.A. pontjának negyedik bekezdése alapján történő figyelembevétele, hogy más piaci szereplőknek jelentős kárt okozzanak, nem foglalja magában a piac mérete meghatározásának szükségességét.

62 A Bíróság kétségkívül úgy ítélte meg, hogy a bírság összegének meghatározása kapcsán a vállalkozás piaci részesedése releváns a vállalkozás által a piacon kifejthető befolyás meghatározása érdekében (a C-185/95. P. sz., Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben 1998. december 17-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-8417. o.] 139. pontja).

63 A főtanácsnok által az indítványának 98–101. pontjában kifejtett okok miatt azonban az előző pontban említett ítélkezési gyakorlatból nem vezethető le, hogy valamely vállalkozás piaci befolyásának, illetve az iránymutatás szövege szerint azon tényleges gazdasági lehetőségének meghatározása érdekében, hogy más piaci szereplőknek jelentős kárt okozzon, ezt a lehetőséget úgy kellene felmérni, hogy a Bizottság köteles lenne a piac előzetes meghatározását, valamint e piac méretének vizsgálatát elvégezni, figyelembe véve e vállalkozás üzleti forgalmának mértékét.

64 Ráadásul a jelen ügy tárgyát képezőhöz hasonló, a piac felosztásában megnyilvánuló jogsértés esetén a fent hivatkozott Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben hozott ítélet olyan formális értelmezése, mint amilyen mellett a fellebbezők érvelnek, azzal a következménnyel járna, hogy a bírságok számításának módszere tekintetében olyan kötelezettséget támasztana a Bizottsággal szemben, amely az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 81. cikk alkalmazása kapcsán nem terheli őt, amennyiben a szóban forgó jogsértés versenykorlátozó célra irányul (lásd többek között a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 261. pontját, valamint a fent hivatkozott Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 125. pontját).

65 Az Elsőfokú Bíróság tehát a megtámadott ítélet 99–101. pontjában helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a fellebbezők azon gazdasági lehetőségét, hogy más piaci

szereplőknek jelentős kárt okozzanak, alátámaszthatták az olyan megállapítások, mint amelyek az érintett piacon elfoglalt vezető helyzetükre utalnak.

66 Ebből következik, hogy az indokok közötti azon ellentmondás ellenére, amelyet a fellebbezők az Elsőfokú Bíróság okfejtésében jogosan kifogásoltak, a harmadik jogalap első részét mint hatástalant el kell utasítani.

2. A harmadik jogalap második részéről: az Elsőfokú Bíróság nem tulajdonított kellő jelentőséget azon megállapításnak, mely szerint a Bizottság a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatással összefüggésben megsértette az indokolási kötelezettséget

a) A megtámadott ítélet

67 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 109–112. pontjában a következőket állapította meg:

„109 […] a piacra gyakorolt tényleges hatást csak akkor kell figyelembe venni, »ha ez a hatás mérhető«. Az eljárás során ugyanakkor a Bizottság soha nem állította, hogy ez a hatás jelen esetben nem volt mérhető, és az e kérdéssel kapcsolatos védekezésében annak felidézésére szorítkozott, hogy a termékpiacoknak és a földrajzi piacnak a fellebbezők és az Entaco között létrejött megállapodásokban kikötött felosztását végrehajtották, így »tehát az szükségképpen tényleges hatásokkal járt a közösségi piacon fennálló verseny feltételeire«.

110 Ez a következtetés azonban nem meggyőző. […]

111 Valójában a Bizottság a [vitatott] határozat (318)–(320) preambulumbekezdésében […] kizárólag a kartell végrehajtása és a piacra gyakorolt tényleges hatása közötti okozati összefüggésre alapozta megállapításait, ez azonban a bírság számításához nem elegendő.

112 Következésképpen a Bizottság nem tett kellően eleget annak az indokolási kötelezettségnek, amely ezzel kapcsolatban őt terheli. Az ebből származó jogkövetkezmények vizsgálatára az alábbi 190. és azt követő pontokban kerül sor."

68 Az Elsőfokú Bíróság azon jogkövetkezményekkel kapcsolatban, amelyek az indokolási kötelezettségnek a megtámadott ítélet 112. pontjában megállapított megsértéséből származhatnak, ugyanezen ítélet 188. és 189. pontjában megállapította, hogy a jelen esetben a jogsértés, amely a termékpiac és a földrajzi piac megosztására irányult, a versenyjog nyilvánvaló megsértését képezte, és természeténél fogva rendkívül súlyos volt. Következésképpen az Elsőfokú Bíróság szerint a jogsértés vonatkozásában a vitatott határozatban alkalmazott „különösen súlyos" minősítés – tekintettel az iránymutatásban foglalt meghatározásra – indokolt volt.

69 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 190. pontjában hozzátette:

„A jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatás mérlegelésével kapcsolatban már megállapítást nyert, hogy a Bizottság a [vitatott határozatban] nem tett eleget az őt terhelő indokolási kötelezettségnek […]. […] Az indokolás e hiánya azonban a jelen ügy körülményei között nem eredményezheti a kiszabott bírság törlését vagy csökkentését, mivel a jogsértés »különösen súlyosnak« minősítése megalapozott volt, a Bizottság pedig az ilyen jogsértés esetére az iránymutatásban előírt legalacsonyabb kiindulási összeget (sőt, pontosabban a »súlyos« jogsértések esetére előírt legmagasabb összeget), vagyis a 20 millió eurót választotta. A Bizottság ugyanis helyesen állapítja meg, hogy a legalacsonyabb összeg kiválasztása jelen esetben elegendő annak figyelembevételéhez, hogy a jogsértés hatása a jogsértés időtartama során csökkent."

b) A felek érvei

70 A fellebbezők szerint az Elsőfokú Bíróság megsértette az EK 253. cikket azáltal, hogy megtagadta a vitatott határozat megsemmisítését, miközben a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatással kapcsolatban megállapította az indokolási kötelezettség megsértését. Azáltal, hogy a megtámadott ítélet 190. pontjában úgy ítélte meg, hogy az indokolás e hiánya a jelen ügy körülményei között nem eredményezheti a bírság törlését vagy csökkentését, mivel a jogsértés „különösen súlyosnak" minősítése megalapozott volt, az Elsőfokú Bíróság a vitatott határozat anyagi jogi értelemben vett jogszerűségére vonatkozó kérdéseket összekeverte az eljárásjogi jellegű indokolási kötelezettség megsértésének jogkövetkezményeire vonatkozó kérdésekkel.

71 A Bizottság vitatja a fellebbezők érvelését. Úgy véli azonban, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 109–112. pontjában tévesen alkalmazta a jogot. Egyrészt azt a követelményt támasztotta a Bizottsággal szemben, hogy bizonyítsa a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges mérhető hatás hiányát, miközben ő maga nem állapította meg, hogy ez a hatás mérhető volt. Másrészt az Elsőfokú Bíróság ellentmondott az állandó ítélkezési gyakorlatnak, mely szerint a versenykorlátozó célra irányuló megállapodás végrehajtása elegendő annak kizárásához, hogy a piacra gyakorolt hatás hiányát meg lehessen állapítani. Ezért a Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság az említett 109–112. pontban foglalt, a jogsértés által a piacra gyakorolt hatás bizonyítására és mérhetőségére vonatkozó megállapítások mellőzésével változtassa meg az indokolást.

c) A Bíróság álláspontja

i) A Bizottság által az indokolás megváltoztatása iránt előterjesztett kérelemről

72 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint amennyiben az Elsőfokú Bíróság valamely ítéletének indokolása a közösségi jogot sérti, de rendelkező része egyéb jogi indokok miatt megalapozottnak bizonyul, a fellebbezést el kell utasítani (lásd többek között a C-30/91. P. sz., Lestelle kontra Bizottság ügyben 1992. június 9-én hozott ítélet

[EBHT 1992., I-3755. o.] 28. pontját, valamint a C-120/06. P. és C-121/06. P. sz., FIAMM és társai kontra Tanács és Bizottság ügyben 2008. szeptember 9-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-6513. o.] 187. pontját).

73 Még ha fel is tételezzük, hogy az indokolás megváltoztatása iránti kérelmet el lehetne fogadni azon feltételek esetén, amelyek mellett a Bizottság azt előterjesztette, a jelen ügyben e kérelmet akkor is el kell utasítani.

74 Először is annak kapcsán, hogy a Bizottság a bírság számítása érdekében köteles-e bizonyítani, vagy sem a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatás fennállását, emlékeztetni kell arra, hogy jóllehet e hatás olyan tényezőnek minősül, amelyet a jogsértés súlyosságának értékelése során figyelembe kell venni, csupán egyikét képezi az olyan szempontoknak, mint a jogsértés jellege és az érintett földrajzi piac mérete. Hasonlóképp, az iránymutatás 1.A. pontjának első bekezdéséből kiderül, hogy e hatást kizárólag akkor kell figyelembe venni, ha mérhető (a C-511/06. P. sz., Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben 2009. július 9-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-5843. o.] 125. pontja).

75 A horizontális árkartellekkel, illetve a piac megosztására irányuló horizontális kartellekkel kapcsolatban szintén az iránymutatásból következik, hogy e kartelleket önmagában a jellegüknél fogva különösen súlyos jogsértéseknek lehet minősíteni, anélkül hogy a Bizottság köteles lenne bizonyítani a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatást. Ebben az esetben a jogsértés által gyakorolt tényleges hatás csak a figyelembe veendő tényezők egyikét jeleni, amely – ha mérhető – lehetővé teheti a Bizottság számára, hogy a bírság kiindulási összegét a 20 millió euró lehetséges legalacsonyabb összeghez képest növelje.

76 A jelen esetben a szóban forgó kartell tárgyát a piacok felosztása képezte, ezért azt különösen súlyos jogsértésnek lehetett minősíteni anélkül, hogy a Bizottság köteles lett volna bizonyítani az e kartell által a piacra gyakorolt tényleges hatást.

77 Az Elsőfokú Bíróság ugyanakkor a megtámadott ítélet 111. pontjában megállapította, hogy a Bizottság a megtámadott határozatnak a bírság számítására vonatkozó részében, „A jogsértés konkrét hatása" cím alatt három pontot szentelt e szempont vizsgálatának.

78 E feltételek mellett az Elsőfokú Bíróság – amely a megtámadott ítélet 109. pontjában megállapította, hogy a Bizottság a közigazgatási eljárás során soha nem állította, hogy a jogsértés tényleges hatása nem volt mérhető – nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy egyrészt a Bizottság álláspontja szerint a vitatott határozatban bemutatott hatás mérhető volt, másrészt pedig a Bizottság a bírság összegének számítása során figyelembe szándékozott venni ezt a szempontot.

79 Másodszor, azon tényezőkkel kapcsolatban, amelyekről a Bizottságnak e feltételek mellett számot kell adnia a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatás alátámasztása érdekében, el kell utasítani a Bizottság azon álláspontját, mely szerint ennek érdekében elegendő a kartell végrehajtására hivatkoznia.

80 Az ilyen hivatkozás ugyanis egyéb kiegészítő bizonyítékok hiányában csupán arra a vélelemre korlátozódik, mely szerint a kartell végrehajtása hatást gyakorolt a piacra.

81 Márpedig, jóllehet a versenykorlátozó célra irányuló megállapodások esetében a jogsértés tényleges hatásának fennállása nem minősül olyan tényezőnek, amely szükséges a jogsértés különösen súlyosnak minősítéséhez, ezen tényező további figyelembevétele lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy a bírság kiindulási összegét az iránymutatásban meghatározott 20 millió euró lehetséges legalacsonyabb összeghez képest növelje, ennek pedig nincs más korlátja, mint az érintett vállalkozás előző üzleti évben elért teljes forgalmának 10%-ában meghatározott felső határ, amelyet az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése a bírság legmagasabb összegeként jelöl meg.

82 E hatásokra tekintettel, amennyiben a Bizottság a bírság összegének számítása szempontjából helyénvalónak ítéli, hogy a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatást mint fakultatív tényezőt figyelembe vegye, nem szorítkozhat csupán egy vélelem felállítására, hanem – mint azt a főtanácsnok az indítványának 140. pontjában megjegyezte – olyan konkrét, hiteles és kielégítő bizonyítékokat kell szolgáltatnia, amelyek lehetővé teszik annak mérlegelését, hogy a jogsértés ténylegesen hogyan befolyásolhatta az említett piacon fennálló versenyt.

83 Ezért az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a megtámadott ítélet 110. és 111. pontjában lényegében úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nem szorítkozhatott arra, hogy a kartell végrehajtásából további magyarázat nélkül levezesse a kartell által a piacra gyakorolt tényleges hatások fennállását, és nem elégedhetett meg azzal, hogy határozatát a kartell végrehajtása és a piacra gyakorolt tényleges hatása közötti okozati összefüggésre alapozza.

84 A fenti megfontolásokból következik, hogy a Bizottság által az indokolás megváltoztatása iránt előterjesztett kérelmet mindenképp el kell utasítani.

ii) A fellebbezők érveléséről

85 Nem lehet elfogadni a fellebbezők azon érvelését, mely szerint az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot azáltal, hogy miután a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatás vonatkozásában megállapította az indokolási kötelezettség megsértését, megtagadta a vitatott határozat megsemmisítését.

86 A közösségi bíróság által a versenyjogi tárgyú bizottsági határozatok tekintetében gyakorolt felülvizsgálati jogkör tekintetében emlékeztetni kell arra, hogy az 1/2003 rendelet 31. cikke által az EK 229. cikk alapján az Elsőfokú Bíróság részére biztosított teljes körű felülvizsgálati jogkör az egyszerű jogszerűségi felülvizsgálaton kívül – amely csak a kereset elutasítását vagy a megtámadott aktus megsemmisítését teszi lehetővé – feljogosítja az Elsőfokú Bíróságot a megtámadott aktus megváltoztatására, még akkor is, ha megsemmisítésre nem kerül sor, figyelembe véve az ügy valamennyi körülményét,

például a bírság összegének módosítása érdekében (a fent hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 692. pontja).

87 Az Elsőfokú Bíróság a jogszerűségi felülvizsgálat keretében a megtámadott ítélet 112. pontjában először is megállapította, hogy a Bizottság által az EK 81. cikk megsértése súlyosságának meghatározása során, a bírság összegének számítása céljából alkalmazott egyik szempont, nevezetesen a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatás szempontja tekintetében fennállt az indokolás elégtelensége. Figyelembe véve azon szempontok számát, amelyeket – mint arra a jelen ítélet 54. pontja is emlékeztetett – a Bizottság a bírság megállapítása céljából figyelembe vehet a versenyjog megsértése súlyosságának meghatározása során, az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy az a megállapítás, amelyet az említett szempontok közül csak egyetlen szempont vonatkozásában tett, nem eredményezi automatikusan a vitatott határozat akár részleges megsemmisítését.

88 Az Elsőfokú Bíróság a teljes körű felülvizsgálati jogköre keretében a megtámadott ítélet 190. pontjában másodszor az általa megállapított hiányosságot elemezte, és megvizsgálta, hogy e hiányosság befolyásolta-e a bírság összegét, következésképpen pedig meg kell-e változtatni ezt az összeget. E vizsgálat keretében az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg, hogy a bírságnak a vitatott határozatban megállapított kiindulási összegét nem lett volna helyénvaló módosítani.

89 Az Elsőfokú Bíróság tehát mind a jogszerűségi felülvizsgálat, mind pedig a teljes körű felülvizsgálati jogköre keretében megfelelően mérlegelte azokat a jogkövetkezményeket, amelyeket a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatás vonatkozásában az indokolási kötelezettség Bizottság általi megsértéséből le kellett vonni.

90 Ezért a harmadik jogalap második részét el kell utasítani.

91 Az eddigi megfontolások összességéből következik, hogy a harmadik jogalapot mint megalapozatlant teljes egészében el kell utasítani.

D – *A negyedik jogalapról: az iránymutatás megsértése és a jogsértés súlyosságának téves értékelése*

92 E jogalap szintén két részből áll, amelyek közül az első a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatás meghatározásának téves jellege figyelembevételének hiányán, a második pedig azon tény enyhítő körülményként történő figyelembevételének elmulasztásán alapul, hogy a fellebbezők önként véget vetettek a jogsértésnek.

1. A negyedik jogalap első részéről: a jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatás meghatározásának téves jellege figyelembevételének hiánya

a) A megtámadott ítélet

93 A jogalapnak ez a része nevezetesen a megtámadott ítélet 188–190. pontja ellen irányul, amelyeket a jelen ítélet 68. és 69. pontja összefoglalt.

b) A felek érvei

94 A fellebbezők azt állítják, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 188–190. pontjában két szempontból is tévesen alkalmazta a jogot. Egyrészt úgy ítélte meg, hogy a jogsértés tényleges hatásával kapcsolatos indokolás hiánya jogilag irreleváns volt, mivel a jogsértést a maga elvont formájára tekintettel „különösen súlyosnak" lehetett minősíteni. A jogsértés konkrét körülményei figyelembevételének e hiánya mind az iránymutatással, mind pedig a Bíróság ítélkezési gyakorlatával, illetve a Bizottság határozathozatali gyakorlatával ellentétes. Másrészt az Elsőfokú Bíróság tévesen állapította meg, hogy a bírságnak a „különösen súlyos" jogsértések esetére az iránymutatásban előírt kiindulási összege olyan minimális összeget képez, amelytől nem lehet eltérni. Ez a megközelítés ellentétes a Bizottság határozathozatali gyakorlatával, valamint az arányosság elvének megsértését képezi.

95 A Bizottság részben utal arra az érvelésre, amelyet a harmadik jogalap keretében, a jogsértés tényleges hatásával összefüggésben fejtett ki. Hozzáteszi, hogy az Elsőfokú Bíróság nem tekintette úgy, hogy a bírságnak az iránymutatásban meghatározott kiindulási összege át nem léphető küszöbértéket képezne, hanem a megtámadott ítélet 206. és 223. pontjában megvizsgálta annak arányosságát. Ami a fellebbezőknek a Bizottság határozathozatali gyakorlatával kapcsolatban előadott érveit illeti, az általuk hivatkozott példák vagy irrelevánsak, vagy újak, illetve pontatlanok.

c) A Bíróság álláspontja

96 A fellebbezők által hivatkozott első, a jogsértés azon állítólagos elvont minősítésére alapított téves jogalkalmazással kapcsolatban, amelyet az Elsőfokú Bíróság az e jogsértés által a piacra gyakorolt tényleges hatás meghatározásának téves jellegére tekintet nélkül alakított ki, emlékeztetni kell arra, hogy a bírságok összegének meghatározása érdekében figyelembe kell venni a jogsértések időtartamát, és az összes olyan tényezőt, amely hatással lehet a jogsértések súlyának értékelésére, mint például az egyes vállalkozások magatartása, az összehangolt magatartás létrehozásában játszott szerepük, az abból származó előnyük, a méretük és az érintett termékek értéke, valamint az, hogy az ilyen típusú jogsértések milyen kockázatot jelentenek az Európai Közösség céljaira (lásd a fent hivatkozott Musique Diffusion française és társai kontra

Bizottság ügyben hozott ítélet 129. pontját, valamint a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 242. pontját). Ebből következik, hogy valamely versenyellenes magatartás hatása a bírság megfelelő összege értékelésének önmagában nem meghatározó kritériuma. Különösen, a szándékosságból eredő tényezők nagyobb jelentőséggel bírhatnak, mint a szóban forgó hatásokkal kapcsolatos tényezők, főleg, amikor lényegét tekintve olyan súlyos jogsértésekről van szó, mint a piac felosztása, amelyre a jelen esetben sor került (lásd a C-194/99. P. sz., Thyssen Stahl kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-10821. o.] 118. pontját).

97 A második téves jogalkalmazással kapcsolatban, mely szerint az Elsőfokú Bíróság tévesen állapította meg, hogy a bírságnak a „különösen súlyos" jogsértések esetére az iránymutatásban előírt kiindulási összege olyan minimális összeget képez, amelytől nem lehet eltérni, meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 190. pontjában annak vizsgálatára szorítkozott, hogy a jogsértés tényleges hatásának mérlegelésével kapcsolatban általa megállapított hiányosság hatással volt-e bírság összegének számítására. E vizsgálat keretében először is megállapította, hogy a Bizottság a piacra gyakorolt hatás alapján egyáltalán nem növelte a kiindulási összeget. Az Elsőfokú Bíróság a teljes körű felülvizsgálati jogkörének gyakorlása során másodszor úgy ítélte meg, hogy a vitatott határozatban megállapított kiindulási összeget a jogsértés „különösen súlyosnak" minősítése indokolhatta. Az a tény, hogy az Elsőfokú Bíróság a jelen ügy körülményei között nem ítélte helyénvalónak a Bizottság által megállapított kiindulási összeg megváltoztatását, nem jelenti azt, hogy a 20 millió euró összeget olyan minimális küszöbértéknek ítélte volna, amely alá nem lehet menni.

98 A fellebbezők által a Bizottság határozathozatali gyakorlatára alapított érvvel kapcsolatban elegendő emlékeztetni arra, hogy e határozathozatali gyakorlat nem biztosít jogi keretet a versenyjogi ügyekben kiszabott bírságok összegének meghatározásához, mivel a Bizottság e területen széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik, amelynek gyakorlása során nem kötik őt az általa korábban végzett mérlegelések (lásd többek között a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 209–213. pontját, valamint a fent hivatkozott Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 82. pontját).

99 Ebből következik, hogy a negyedik jogalap első részét el kell utasítani.

2. A negyedik jogalap második részéről: azon tény enyhítő körülményként történő figyelembevételének elmulasztása, hogy a fellebbezők önként véget vetettek a jogsértésnek

a) A megtámadott ítélet

100 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 211. pontjában az állandó ítélkezési gyakorlatra hivatkozva úgy ítélte meg, hogy a versenyjog megsértéséért kiszabott bírság számítása során csak akkor merülhet fel valamely enyhítő körülmény kérdése, ha a szóban forgó vállalkozások a Bizottság beavatkozásának eredményeként hagytak fel a versenyellenes magatartásukkal.

101 Az Elsőfokú Bíróság, miután a megtámadott ítélet 212. pontjában megállapította, hogy a jogellenes megállapodás idő előtti megszüntetése nem a Bizottság beavatkozásának eredményeként, és nem is a fellebbezők által hozott, a jogsértéssel történő felhagyásra irányuló döntés folytán, hanem gazdasági stratégiai döntés következtében történt, az ítélet 213. pontjában úgy ítélte meg, hogy a megállapodás idő előtti megszüntetése a jogsértés időtartamának meghatározása során már értékelést nyert, tehát nem képezhetett enyhítő körülményt.

b) A felek érvei

102 A fellebbezők szerint az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 211. és 213. pontjában tévesen alkalmazta a jogot, amennyiben az általa végzett elemzés nem veszi figyelembe a jogsértés megszüntetésének önkéntességét. Azt a tényt, hogy valaki a saját kezdeményezésére felhagy valamely jogellenes magatartással, olyan enyhítő körülménynek kell tekinteni, amelyet nem a jogsértés időtartamának mérlegelése során kell figyelembe venni.

103 A Bizottság azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság által végzett elemzés megfelel a tárgyra vonatkozó állandó ítélkezési gyakorlatnak, amelyet nem lehet megkérdőjelezni.

c) A Bíróság álláspontja

104 Azon enyhítő körülmények kapcsán, amelyek a bírság alapösszegének csökkentéséhez vezethetnek, az iránymutatás 3. pontjának harmadik francia bekezdése utal a jogsértésnek a Bizottság beavatkozásával egy időben történő megszüntetésére, különösen akkor, ha a Bizottság ellenőrzést végez.

105 A Bíróság a fent hivatkozott Dalmine kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 158. pontjában helyben hagyta az Elsőfokú Bíróság azon mérlegelését, mely szerint valamely enyhítő körülmény az iránymutatás 3. pontjának harmadik francia bekezdése alapján nem vehető figyelembe abban az esetben, ha a jogsértés már a Bizottság első beavatkozásainak időpontját megelőzően véget ért, illetve ha e vállalkozások már ezen időpontot megelőzően határozott döntést hoztak a jogsértés megszüntetéséről.

106 Ezért az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor helyben hagyta, hogy a Bizottság a vitatott határozatban megtagadta, hogy a fellebbezőkkel szemben enyhítő körülményeket vegyen figyelembe azon döntésük alapján, amelynek értelmében megszüntetik a jogsértést képező megállapodásokat, mivel e döntés meghozatala – mint azt maguk a fellebbezők előadják – a Bizottság bármilyen beavatkozását megelőzően és attól függetlenül történt.

107 E feltételek mellett a negyedik jogalap második részét, következésképpen pedig a negyedik jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

E – *Az ötödik jogalapról: a bírság összegének meghatározása során az arányosság elvének megsértése*

1. A megtámadott ítélet

108 Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 228–232. pontjában megvizsgálta a vitatott határozattal kiszabott bírság arányosságát, mégpedig egymás után a következőkre tekintettel: az érintett piacok mérete, a fellebbezők mérete és gazdasági ereje, a fellebbezők pénzügyi helyzete, valamint annak kockázata, hogy a „zárak”-ügyben bírságot szabnak ki velük szemben. Az ítélet 233. pontjában arra a következtetésre jutott, hogy a fellebbezők által az arányosság elvének megsértésére alapított érvet teljes egészében el kell utasítani.

2. A felek érvei

109 A fellebbezők azt állítják, hogy az Elsőfokú Bíróság a jogsértés súlyosságának a bírság összege meghatározásának keretében történő megállapítása során két szempontból megsértette az arányosság elvét. Egyrészt, az Elsőfokú Bíróság csupán formálisan alkalmazta az iránymutatást, anélkül hogy figyelembe vette volna a jogsértés konkrét körülményeit. Másrészt, a bírság arányosságát csak kiragadott szempontokra tekintettel vizsgálta, anélkül hogy általánosságban figyelembe vette volna az ügy körülményeit.

110 A Bizottság azt állítja, hogy ez a jogalap elfogadhatatlan, mivel arra irányul, hogy a Bíróság ismételten vizsgálja meg a bírság mértékét. A Bizottság másodlagosan hangsúlyozza, hogy az Elsőfokú Bíróság részletesen vizsgálta a bírság arányosságát, a fellebbezők érvei pedig megalapozatlanok.

3. A Bíróság álláspontja

111 A felperesek első érvével kapcsolatban meg kell állapítani, hogy az lényegében megismétli a negyedik jogalap második részének keretében kifejtett megfontolásokat, ezért azt el kell utasítani ugyanazon indokok alapján, mint amelyek a negyedik jogalap második részének elutasításához vezettek.

112 A második érvvel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy az lényegében arra irányul, hogy a Bíróság ismételten vizsgálja meg a bírságnak az Elsőfokú Bíróság által meghatározott összegét. Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróságnak nem feladata, hogy a fellebbezés elbírálása során méltányossági okokból a saját mérlegelésével helyettesítse a teljes körű felülvizsgálati jogkörének gyakorlása során azon bírság összegéről határozó Elsőfokú Bíróság mérlegelését, amelyet valamely vállalkozással szemben a közösségi jog e vállalkozás általi megsértése miatt szabtak ki (lásd többek között a fent hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 614. pontját, valamint a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 245. pontját).

113 Ezért az ötödik jogalapot mint megalapozatlant el kell utasítani.

114 Az eddigi megfontolások összességéből következik, hogy a fellebbezést teljes egészében el kell utasítani.

VI – A költségekről

115 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján, amelyet ugyanezen szabályzat 118. cikke értelmében a fellebbezési eljárásban is alkalmazni kell, a Bíróság a pervesztes

felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A fellebbezőket, mivel pervesztesek lettek, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) A Bíróság a fellebbezést elutasítja.

2) A Bíróság a William Prym GmbH & Co. KG-t és a Prym Consumer GmbH & Co. KG-t kötelezi a költségek viselésére.

Aláírások